

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

תוכן

- א. כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה ... דעייל כשהוא גוסס ונפק נשמתיה אדיתב דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין.....1
- ב. במותם אינו מטמא אבל מטמא בנגעתם ובזיבתם.....3
- ג. אדם אינו מטמא אלא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס ... לענין טמויי עד דנפקא נפשיה לענין אתחולי הא איתחיל.....4
- ד. נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו ... לאביו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר 4
- ה. קאזיל בפקתא דערבות ופסקיה ננבי לרישיה ... מת מצוה קאמרת השתא יש לומר באחריני מיחייב באביו לא כל שכן.....5
- ו. איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה.....5
- ז. לה יטמא לה הוא מטמא ואינו מטמא לאיברה.....6

דף מג.

א. כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה ... דעייל כשהוא גוסס ונפק נשמתיה אדיתב דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין

כבר התבאר לעיל דף יז. ששתי לאוין התייחדו לנזיר באיסור הטומאה למת, האחד היא שהזהיר הנזיר מהטמא למת והוא אמרו (במדבר ו פסוק ז) לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאֶחָיו וּלְאֶחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם.

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

ולפיכך נוזר¹ שנטמא למת טומאת שבעה², ואפילו לששה הקרובים שמותר לכהן הדיט להטמא להם³, הרי זה לוקה שנים. אחת על האסור המיוחד בו ואחת על האסור השוה בכל הנדרים שהוא לא יחל דבריו⁴.

והשני היא שהזהיר הנזיר מהטמא באהל המת והוא אמרו (שם פסוק ו) על נפש מת לא יבא. להזהיר על הטומאה ולהזהיר על הביאה. וכשנכנס לאהל המת אחר שנטמא אינו לוקה אלא אחת, שכשנכנס לאהל המת כבר קדמה הטומאה לביאה, אך כשקרה לו טומאה וביאה כאחת חייב שנים⁵.

לפיכך. נוזר⁶ שנכנס לבית ושהה שם⁷ עד שמת שם המת⁸, או שנכנס לאהל המת בשירה תיבה ומגדל, שחוצצים בפני הטומאה, וכל כיוצא בו, ובא חבירו ופרע והסיר גג התיבה מעליו מדעתו⁹ הרי זה לוקה שנים אחת משום לא יבא ואחת משום לא יטמא שהרי טומאה וביאה באין כאחת.

¹ רמב"ם נזירות פ"ה ה"ח והט"ו

² וברמב"ם שם הוסיף "בין בטומאות שהוא מגלח עליהן כמו שיתבאר בין בטומאות שאינו מגלח עליהן" והקשו עליו ובתוכם במשנה למלך שבפ"ג מטומאת המת ה"ג כתב "לפיכך אני אומר שכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אינה דין תורה" עכ"ל ועיין עוד ספ"ט מטומאת מת שם (ועיין בערוה"ש מהר"ם סי' ח סעי' ו) ועיין בערוה"ש שם סי' טז סעי' ג שהרמב"ם ס"ל שהלל"מ כיון שאינו מפורש בתורה להדיא נקראים דברי קבלה ולהכי כתב שאינה דין תורה אבל פשיטא שיש עליהם מלקות מן התורה וכ"כ במנחת חינוך מצוה שעו אות ד)

³ שהם אביו ואמו ואחיו ואחותו בנו ובתו כמבואר בר"מ פ"ב מאכל (ואשתו אף בכהן אינה אלא מדרבנן ועיין לקמן אם מותר לו להטמאות לה)

⁴ יש מטמא ואינו עובר על כל יחל, כגון קטן שהדירו אביו ונתגדל, דאינו עובר על כל יחל כיון שהוא לא קיבל עליו בעצמו. ועיין בספר טורי אבן ראש השנה ד' ע"א בסוגיא דכל תאחר [ד"ה צדקות] דיש נוזר מטמא ואינו עובר על כל תאחר, כגון נגע וחזר ונגע בו ביום, דאינו מאחר על ידי טומאה השניה הנזירות מהרה, כי בלאו הכי טמא שבעה מחמת נגיעה הראשונה וברור עי"ש (מנחת חינוך שם אות ז)

⁵ ואינו חייב אלא אם כן בא אוהל שהטומאה שם שכך היא משמעות "לא יבא" אבל אם האהיל על המת שבשדה או שהיה המת מאהיל עליו אע"ג שנטמא אינו עובר בלאו זה ואינו לוקה אלא אחת. חזו"א אבהע"ז סי' קמב ס"ק ג. לגבי כהן ומסתברא שה"ה נוזר

⁶ רמב"ם שם פרק ה הלכה יח

⁷ דכיון דבטומאת מקדש כשנכנס לפנים לוקה מיד בכניסתו, ולא בעי שהייה, ובנטמא בפנים גמירי דבעי שיששה כדי השתחואה (שבועות ט"ז ע"ב), לכן כאן בנזיר אם נכנס לבית ושהה עד שמת בו המת, או שנכנס לאהל בשירה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מדעתו, בזה חייב אף בלא שהה אחר המיתה, ואפילו אם קפץ מיד חייב, דזה ביאה וטומאה, שנכנס בטומאה, וה"נ מסתמא התרו בו מרם המיתה בגמר גסיסה שיצא, ובשהייתו ברגע המיתה הוי כנוגע במת, כיון שיכול הי' לצאת, וכן במה שפרע חבירו מדעתו, שהוא עשה כל פעולות שנכנס לאוהל המת ולפרוע חבירו, ולוקה כמו נוגע במת. אור שמח הלכות נזירות פרק ו הלכה ח

⁸ וכל אלו לא חשיבי לאו שאין בו מעשה כיון דתחילה היה על ידי מעשה אף שהיה בהיתר. (מנחת חינוך – מצוה רע – אות א)

⁹ שאם אינו מדעתו הוי אנוס ואינו לוקה עיין להלן (ערוה"ש סעי' יב) והיינו דהוא מסייע להסיר הגג כמו שכתבו התוס' נוזר מ"ג ע"א ד"ה כגון

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

הנכנס לבית דרך אחוריו אינו חייב כיון שאינו בדרך ביאה¹⁰.
נטמא מקודם¹¹ ואחר כך נכנס לאהל אם התרו בו לוקה אף על הביאה. וי"א¹² כיון
שכבר טומאה הוא אינו לוקה על תוספת הטומאה.

ב. במותם אינו מטמא אבל מטמא בנגעתם ובויתם

לא¹³ הוזהרו הכהנים מלטמאות¹⁴ אלא בטומאת מת בלבד אבל שאר
טומאת כגון נבילות ושרצים וטומאת זיבות ונדה לא הוזהרו¹⁵.

וכן לא¹⁶ אסרה תורה את הנזיר בטומאה רק בטומאת מת בלבד¹⁷ דכתיב
(במדבר ו פסוק ו – ז) **עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא וְגו'** **לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם**.

ומותר¹⁸ לגרום טומאה לחולין שבא"י, ויש לו לטמא את החולין המתוקנן לכתחלה,
וכן מותר לאדם ליגע בכל הטומאות ולהתטמא בהן, שהרי הזהיר הכתוב את בני אהרן
ואת הנזיר מהתטמא במת מכלל שכל העם מותרין, ושאר כהנים ונזירים מותרין
להתטמא בשאר טומאות חוץ מטמא מת.

¹⁰ תוס' נוזר מג ע"א ד"ה והא ועיין חי' הגר"ח כל הרמב"ם פ"ג הכ"א מביאת המקדש דס"ל דזה רק בביאת
רוב גופו אבל בנכנס כל גופו חייב אף שלא בדרך ביאה ועיין ל"ת עז עח

¹¹ רמב"ם שם ה"ז

¹² השנת הראב"ד שם

¹³ רמב"ם טומאת אוכלין פט"ז ה"ט ערוה"ש יו"ד סי' שסט סעי' י

¹⁴ ועיין רש"י יומא פ ע"ב ד"ה ולא תטמאו בהם – גבי אכילה כתיב אל תשקצו את נפשותיכם דהיינו אכילה
ולא תטמאו בהם לא זו היא אזהרת טומאה, שהרי אין ישראל מוזהרין מליטמא, דכתיב אמור אל הכהנים וגו'
(ויקרא כא) – כהנים מוזהרין, ואין ישראל מוזהרין, משמע לכאורה שמוזהרים על טומאת נבילות ושרצים
ועיין גליון הש"ס שם שהקשה שלא מצינו שמוזהרים אלא רק בטומאת מת ועי"ש שפת אמת שכתב "כוונת
רש"י היא כדא"י בגמ' בר"ה (ט"ז ב) דאפי' טומאת מת החמורה כהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין כ"ש טומאה
קלה, ולק"מ מ"ש הגרעק"א בגליון הש"ס" גם דבר פשוט וברור שאיסור טומאת כהן הוא רק למת, ולטומאת
ע"ז ליכא שום איסור אף לריב"ב שתקרובת עכו"ם מטמאה באהל משום הקרא דובחי מתים בחולין דף י"ג
נמי ליכא שום איסור לכהן, וכ"ש לדינא דהלכה כרבנן דאף תקרובת עכו"ם אינה מטמאה באהל אף שמטמאה
במשא ליכא איסור לכהן (אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קסג וכן עיין בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ג סי' פ)

¹⁵ מלבד אולי קודם הרגל וזה שייך גם בישראלים עיין משנה למלך פט"ז מטומאת אוכלים ה"י ועיין דעת תורה
למהרש"ם יו"ד סי' שסט

¹⁶ ערוה"ש נוזרות סי' מז סעי' א

¹⁷ ואפילו טומאת מת, דוקא אם נטמא בטומאת שבעה, אבל על טומאת ערב אינו מוזהר כלל: (מנחת חינוך
שם אות א)

¹⁸ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק מז הלכה ט

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

**ג. אדם אינו מטמא אלא עד שתצא נפשו ואפילו מגוייד
ואפילו גוסס ... לענין טמויי עד דנפקא נפשיה לענין
אתחוליי הא איתחיל**

כבר התבאר בדף קכ: שהגוסס¹⁹ ומי שנשחטו בו ב' סימנים או פצוע הרבה פצעים אינן מטמאין עד שתצא נפשם. וכן כשנתלה בצוארו ועודנו חי, נראה דלא נחשב כמת שהרי אם יתירוהו אפשר להשיבו לתחיה²⁰. שנאמר (שם) לא יטמא להם במותם. עד שימותו. ומכל מקום כהן אסור ליכנס לבית שיש בו גוסס, משום דכתיב (ויקרא כא פסוק ד) להחלו, ופירושו עד שעה שיחלה וימות בה דהיינו גוסס, ואף על פי שטומאה אין כאן חילול יש כאן²¹. ויש מתירין²² גוסס דלא משמע להו להחלו לרבות גוסס, ומן הדין²³ יש להחמיר.

ו"א²⁴ שיש לאסור לכהן שהוא רופא מומחה לטמא לגוסס ליכנס לביתו לעשות לו רפואה וי"א²⁵ דלכ"ע מותר הרופא כהן ליכנס לביתו של גוסס לעשות לו איזה רפואה אף אם יש רופא אחר שאינו כהן.

דף מג:

**ד. נקטע ראשו של אביו אינו מטמא לו ... לאביו בזמן
שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר**

¹⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שע

²⁰ ערוה"ש שם א

²¹ ש"ך שם ג

²² רמ"א שם ושתי הדעות בתוס' בסוגיין ד"ה ומהכא.

²³ והב"ח כתב דמדינא צריך ליוזר ואין כאן מקום לפסוק לקולא ע"ש מיהו נראה דא"צ להקיצו ולהגיד לו כשיש גוסס כמו שצריך להקיצו כשיש מת בדלקמן סי' שע"ב וכן אם הגידו לו והוא ערום מותר להמתין עד שילבש עצמו ואח"כ יצא וקרוב הדבר לומר שא"צ לצאת כלל מבית שיש בו גוסס דהכי משמע לישנא דאסור ליכנס לבית כו' משמע דוקא ליכנס אסור אלא שנכון להחמיר ולצאת כי מדברי המרדכי ושאר פוסקים משמע דאין חילוק. ש"ך שם ד

²⁴ בתשו' בית יעקב סי' ק"ל

²⁵ פ"ת שם והביא מתשובת חתם סופר בסי' של"ח, כתב ג"כ דפשוט יותר מביעא בכותחא דאפילו להפוסקים דכהן אסור ליכנס לבית הגוסס מעיקר הדין מ"מ משום ספק פ"נ שרי ויכנסו ויעסוק ברפואתו אם אנו רואים שצריך לרופא וגדולה מזו דאפילו אחר שהחלטנוהו מת אם אירע שהרגישו בו שום נדנדוד ורפרוף ימהר הכהן ויחוש ויכנס משום ס"ס דפ"נ אמנם בענין אם יש רופא אחר שאינו כהן מפקפק שם משום דליכא מאן דס"ל כל התורה הותרה אצל פ"נ ורק דחוייה היא.

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

למרות שבהן הדיוט נטמא לקרובים המוזכרים בפרשה ומצוה הוא שיטמא להם מכל מקום אין הכהן²⁶ מיטמא לקרובים אלא אם כן יהא המת שלם. אבל אם חסר ממנו כל שהוא, אפילו הוא מונח אצלו אינו מיטמא לו, דכתיב (ויקרא כא פסוק ג) לֹא יִטְמָא, ומשמעו כולה ולא חסרה. וכן (שם ב) לֹא־מוֹ וְלֹא־בִּי וְלִבְנֵי וְלִבְתּוֹ וְלִאֲחֵיו כולם שלימים משמע ולא חסרים.

לפיכך אמרו אין הכהן מיטמא לאבר מן החי מאביו, ולא לעצם מעצמות אביו, וכן המלקט עצמות קרוביו אינו מטמא להם, אף על פי שהשררה קיימת וחסר ממנו כל שהוא אפילו הוא מונח אצלו, שאינו מטמא אלא לשלם.

יש מי שאומר שכל זה כשחסר לאחר מיתה או שחסר בשעת מיתה, כגון שחתכו ראשו שאינו עכשיו כמו שהיה בחיים ולא קרינא ביה לאביו וגו', אבל אם נחתכה ידו או רגלו בחיים ולאחר זמן מת, כיון שהוא לאחר מיתה בשלימות כמו שהיה מחיים אביו קרינא ביה ומיטמא לו. יש אומרים שאין כהן מטמא להרוג דחסר הוא, ויש חולקין, ונכון להחמיר.

ה. קאזיל בפקתא דערבות ופסקוה גנבי לרישיה ... מת מצוה קאמרת השתא יש לומר באחריני מיחייב באביו לא כל שכן

הנזיר מותר²⁷ בטומאת מת מצוה, וכיצד הוא מותר בטומאת מת מצוה, היה מהלך בדרך ופגע במת שאין שם מי שיקברנו, הרי זה מטמא לו וקוברו ודברים אלו דברי קבלה הן.

ו. איזהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה

כבר התבאר במסכת יבמות דף פט: איזהו מת מצוה²⁸ שמצאו בדרך, או בעיר של עכו"ם, ואין לו קוברים. וממקום שמצאו אינו יכול לקרות ישראל שיענהו, ויבוא לטפל בו ולקוברו. על אף שיכול לקרוא לגוים לעזר לו, אסור

²⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד שענ ט

²⁷ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה יא יב

²⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד שער ג

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

לו לזוז משם ולהניח את המת, אפילו לילך לעיר להביא קוברים ישראלים, אלא יטמא עצמו ויקברנו.

אבל אם היו ישראל קרובים למקום המת, שהמוצא את המת קורא אותם, והם עונים לו ובאים לקבורו. אין זה מת מצוה שיטמא עליו הכהן, אלא קורא אותם והם קוברים. באו בני העיר אם יש כל צורכו כלומר נושאי המטה וקוברים מושך את ידיו.

יש אומרים שאם אינו מוצא שיקברוהו רק בשכר, אינו חייב לשכור משלו, אלא מיטמא אם ירצה.

אינו נקרא מת מצוה לעניין שיטמא לו הכהן, אלא כמצאו ראשו ורוב אבריו, או שדרה וגולגולת. ואם מצא שדרה וגולגולת, או ראשו ורובו, וקברו, ושכח אבר אחד. או מצאו לאחר מכן, חוזר על אותו האבר ומטמא לו.

ז. לה יטמא לה הוא מטמא ואינו מטמא לאיבריה

אלו הם²⁹ הקרובים שהכהן שמטמא להם, אשתו נשואה שהיא כשירה לו³⁰, ודוקא נשואה אבל בארוסה, או גרושה שגירשה, שאינו אונן בשבילה ולא מטמא לה³¹.

ומטמא לאביו ולאמו, ואפילו נתחללה, שמכל מקום אמו היא. וכן מטמא לבנו ולבתו, אפילו הם פסולים, שמכל מקום בנו ובתו הם, והוא שיהיו בני קיימא כגון דקים ליה שכלו לו חדשיו או שהוא מל' יום ואילך שיצא מכלל נפלים³².

²⁹ שו"ע ונו"כ שענ ד

³⁰ אבל פסולה אינו לא אונן בשבילה ולא מטמא לה, כדכתיב [שם ב] כי אם לשארו הקרוב אליו, ואמרו ז"ל [יבמות כב ע"ב] אין שארו אלא אשתו, וכתיב [שם ד] לא יטמא בעל בעמיו, הא כיצד, אלא יש בעל שמטמא ויש בעל שאינו מטמא.

³¹ מדכתיב שארו הקרוב אליו, דהיינו נשואה שיש לה עמו קרבת בשר, ולא הארוסה אליו. ולא הגרושה, שעכשיו אינה שלו. וכיון שהוא אינו מטמא לה כן היא בין הפסולה או הארוסה או הגרושה לא אוננים לו ולא טמאים לו

³² דהוקשו בנו ובתו לאביו ואמרו מה אביו ואמו בני קיימא אף בנו ובתו של קיימא, כגון דקים ליה שכלו לו חדשיו או שהוא מל' יום ואילך שיצא מכלל נפלים, הא לאו הכי ספק נפל הוא ואין מיטמא לו דספק דאורייתא לחומרא. וכן בנו ובתו שיש לו משפחה או נכרית, אינו מטמא להן אפילו הם בני קיימא, דבנה ובתה מיקרו ולא בנו ובתו שאין להם יחוס אחריו.

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

ומטמא לאחיו ולאחותו מאביו, ואפילו הם פסולים אחיו ואחותו הם³³, ואינו מטמא לאחיו ולאחותו מאמו³⁴. וכן אינו מטמא לאחותו הארוסה, אפילו היא ארוסה לכהן³⁵, וכן אינו מטמא לאחותו אנוסה או מפותה³⁶.

וכבר התבאר שאין הכהן³⁷ מיטמא לקרובים אלא אם כן יהא המת שלם. אבל אם חסר ממנו כל שהוא, אפילו הוא מונח אצלו אינו מיטמא לו, דכתיב (ויקרא כא פסוק ג) לֹא יִטְמָא, ומשמעו כולה ולא חסרה. וכן (שם ב) לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנָו וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו כֹּלֵם שְׁלִימִים מִשְׁמַע וְלֹא חֲסָרִים.

לפיכך אין הכהן מיטמא לאבר מן החי מאביו, ולא לעצם מעצמות אביו. וכן המלקט עצמות, אינו מיטמא להם, אף על פי שהשדרה קיימת.

³³ אלא אם כן הם בני שפחה ונכרים דלאו אחותו ואחיו הם שאין להם יחס אחר אביו.

³⁴ דהוקשו אחיו ואחותו לבנו ולבתו, מה בנו ובתו שהוא יורשן אף אחיו ואחותו שהוא יורשן, יצאו אחיו ואחותו מאמו שאינו יורשן

³⁵ דכתיב [שם ג] ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש, ופירוש היתה לשון הויה דקידושין, ואמרה תורה לאחותו אשר לא היתה כלומר כל זמן שלא נתקדשה יטמא לה, פרט לארוסה שהיתה, כלומר נתקדשה

³⁶ דכתיב הבתולה, פרט לאנוסה ומפותה שאינה בתולה. ומדכתיב הקרובה, דרשו שבא לרבות אחותו שהיתה ארוסה ונתגרשה או נתארמלה. אליו, לרבות בוגרת ומוכת ע"ז, שמטמא להן שאינם בכלל בתולה וצריכי ריבויא.

³⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד שענ ט